

Od redaktora naczelnego

Szanowni Państwo,
przekazujemy w ręce Czytelników trzeci numer *Przeglądu Historyczno-Wojskowego* (dalej: *PHW*) w 2025 r. Jego zawartość stanowi pięć artykułów naukowych oraz jeden tekst recenzyjny – wszystkie materiały dotyczą problemów historii dwudziestowiecznej.

W pierwszym artykule Paweł Korzeniowski szczegółowo analizuje czynniki, które wpływały na podjęcie decyzji o ewakuacji brytyjsko-francuskich sił ekspedycyjnych z półwyspu Gallipoli. Już latem 1915 r. zdano sobie sprawę, że operacja nie ma szans powodzenia, jednak dopiero w grudniu tego roku wydano rozkaz ewakuacji. Dlaczego trwało to tak długo?

W następnym tekście Daniel Koreś zajął się kwestią tzw. luki częstochowskiej w studiach operacyjnych Wojska Polskiego w latach 1935–1939. Określenie to pojawiło się w polskiej siatce pojęć faktycznie dopiero w marcu 1939 r., gdy III Rzesza dokonała likwidacji Czecho-Słowacji, co fundamentalnie pogorszyło położenie geopolityczne i strategiczne II Rzeczypospolitej. Co prawda od 1935 r. polscy wojskowi zdawali sobie sprawę, że rejon Częstochowy może stanowić miejsce wtargnięcia sił niemieckich, nie zdołano jednak odpowiednio zabezpieczyć tego odcinka.

Piotr Olechowski opisał losy Anny Szymczyk ps. „Mila”, łączniczki Armii Krajowej we Lwowie, która w listopadzie 1944 r., mając jedynie dziewiętnaście lat, dostała się w tryby sowieckiej maszyny NKWD. W łagrach odsiedziała cały dziesięcioletni wyrok, ale jeszcze przez wiele miesięcy po zwolnieniu jako „szczególnie niebezpieczna” nie

mogła wrócić do Lwowa. Wreszcie udało się jej uzyskać pozwolenie na wyjazd do Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

W następnym artykule Bartosz Wójcik przeanalizował skierowaną przeciwko niemieckim strukturom okupacyjnym aktywność zbrojną komunistycznej Armii Ludowej na terenie dystryktu radomskiego Generalnego Gubernatorstwa latem 1944 r. Działania te obrosły licznymi mitami. W publikacjach wydawanych w czasach PRL sukcesy AL znacząco wyolbrzymiano, a w tych drukowanych po 1989 r. przeważała skłonność do ich deprecjonowania. Autor, po przebadaniu treści melodunków Wehrmachtu i Sicherheitspolizei, które dotychczas w polskiej literaturze przedmiotu były ignorowane bądź traktowane wybiórczo, dochodzi do wniosku, że wyłaniający się z nich obraz nie przystaje do żadnej z obu wspomnianych wyżej narracji.

Tekst zamykający dział *Artykuły i Studia* napisał Przemysław Witkowski. Autor poddał analizie związki i różnice, ideologiczne korzenie, ewolucję i wzajemne relacje ruchu azowskiego i Brygady Szturmowej „Azow” do 2024 r. Omówił w tekście wpływ rewolucji EuroMajdanu na powstanie ruchu oraz źródła, z których jego twórcy czerpali inspiracje ideologiczne dla tej jednostki wojskowej i całego ruchu azowskiego. Wskazał przy tym grupy ekstremistyczne związane z ruchem azowskim, jego kontakty międzynarodowe oraz ich znaczenie dla pozycji ideologicznej ruchu. Ostatnim omawianym aspektem jest opis sytuacji w ruchu azowskim po 2021 r. Witkowski stawia ciekawą tezę, z której wynika, że chociaż sama jednostka wojskowa odeszła od treści ekstremistycznych w swoich komunikatach, wiele istotnych postaci z obecnego i dawnego kierownictwa Azowa jest częścią sieci ruchu azowskiego, który pozostaje ekstremistyczny w swej istocie i współdzieli z jednostką wojskową ośrodki szkoleniowe i centra społeczne, a liderzy brygady uczestniczą w wydarzeniach organizowanych przez ruch azowski.

Ostatnią pozycją w trzecim numerze periodyku naukowego Wojskowego Biura Historycznego jest recenzja autorstwa Stanisława Sierpowskiego, który pochylił się z namysłem nad książką Bartosza Kruszyńskiego i Aliny Sokołowskiej, *Wojenne listy z lat 1915–1918. Rodzina Kubickich w I Wojnie Światowej* (FNCE: Poznań, 2023).

Zachęcamy do lektury cyfrowej wersji czasopisma pod adresem:
<https://wbh.wp.mil.pl/pl/pages/numery-phw-2018-09-25-f/>.

Sławomir Poleszak